

Městský hřbitov ve Vyškově

Kde se nacházel původní vyškovský hřbitov, není známo, snad to bylo na místě dnešního farního kostela, který pochází z r. 1466. Možná, že v této době bylo přeneseno pohřbívání vyškovských občanů do nedalekých Brňan, kde se pochovávalo až do r. 1789. Kříž před penzionem a několik náhrobků v lapidáriu muzea jsou posledními památkami na tento hřbitov.

Za vlády cís. Josefa II. bylo vydáno nařízení, kterým se zakazovalo pohřbívání uprostřed osad. Město Vyškov bylo tehdy nuceno hledat pozemky pro nový Městský hřbitov, a jelikož byl ve Vyškově zároveň zrušen kapucínský klášter /pozn. 1/, město ho 13. 5. 1788 odkoupilo od náboženského fondu za 456 zlatých 18 krejcarů. Klášterní zahrada byla přeměněna na hřbitov, který byl 24. 3. 1789 vysvěcen viceděkanem Josefem Třískou z Moravských Prus. Jelikož od r. 1838 zde pohřbívají i Brňany a Křečkovice a od r. 1868 též Nosálovice, musel být hřbitov dále rozšiřován. Nejdříve tomu bylo v r. 1906, kdy byla od arcibiskupství pronajata zahrada vedle bývalého kapucínského kláštera směrem k zámecké zahradě a v r. 1926 byla odkoupena tzv. „forota“ /pozn. 2/ za sumu 18.933,-Kč. Tímto dostal hřbitov ucelený a definitivní tvar, který trvá až do dnešních dnů.

10. ledna 1974 vydal tehdejší Městský národní výbor ve Vyškově zákaz pohřbívání s platností od 1. února 1975 s tím, že za 10 let bude tento hřbitov přeměněn na městský park. /pozn.3/. Samozřejmě, že se tak stalo přes nesouhlas občanů a jenom změna politických poměrů v r. 1989 zabránila nejhoršímu. 18. října 1990 MěNV zrušil dřívější usnesení a hřbitov byl znovu uveden do provozu.

Jelikož se tyto události hodně podepsaly na vzhledu hřbitova, bylo Městským úřadem ve Vyškově přikročeno k rozsáhlým opravám. V r. 2006 byla na Novém hřbitově postavena nová kolumbária a zřízena vsypová loučka, v r. 2007 vykáceny staré dřeviny a postaveno kontejnerové stání. V r. 2008 byla zahájena I. etapa revitalizace, vydlážděny hlavní cesty, opravena zeď a vykáceny staré dřeviny. V rámci II. etapy v r. 2009 byly vyštěrkovány ostatní cesty, zřízeno nové osvětlení a zřízená tzv. pítka na zalévání výsadby. 30. 6. téhož roku byl hřbitov slavnostně odevzdán veřejnosti. Následujícího roku byly pak zmlazeny a ořezány stromy a opravena studna /pozn. 4/. V r. 2014 pak byl hřbitov rozšířen o další kolumbária. Po těchto úpravách vyškovský hřbitov ožil a omládl a slouží ke spokojenosti vyškovských občanů.

Samotný hřbitov má dvě velké části – Starý hřbitov /SH/ a Nový hřbitov /NH/. Číslování jednotlivých hrobů začíná vždy u obvodových zdí a pokračuje jednotlivými řadami. Starý hřbitov má čtyři části číslované římskými číslicemi I. - IV., z nichž část II. má pododdělení označené A a B, část III. Pododdělení C a D. Jedná se o tzv. chudinské hroby, které jsou typické absencí uliček. Na části I. je navíc urnový háj označený jako SH - U I. Byl založen na místě bývalého dětského hřbitova. Hranice mezi těmito částmi tvoří příčná dlážděná cesta směrem k Novému hřbitovu, kolmo na ní pak šterková cesta, která začíná za vchodem do sklepů a končí u zdi vedle Kauflandu. Nový hřbitov je označen jako pátá část /NH - V. / a má několik přílehlých oddělení. Jsou to kolumbária / 2 řady prosklených, 2 řady se žulovými deskami/, vsypová loučka a kontejnerové stání. Na NH - V jsou také dva urnové háje a to malý a velký, značené jako NH - U V a NH - U M.

Starý hřbitov začíná za vstupní branou částí SH - I., vpravo od vchodu je domek správce, kdysi zde byl i skleník a dvě malá jezírka s vodotryskem. Malý hrádek a květinová skalka dotvářely toto zákoutí. Vlevo od hlavní cesty byli vedle kostela pohřbeni padlí sovětští vojáci

z 2. světové války, jejich ostatky byly však 21. – 23. ledna 1946 exhumovány a převezeny do Brna. Zůstal zde malý pomníček a březový kříž jako památka obětem koncentráku. Dnes je zde květinová výzdoba. V těsném sousedství kostela mají hroby sestry Dominikánky z bývalého kláštera na Komenského náměstí. Za kostelem kapucínů se nachází již zmíněná studna a nový vchod do bývalého klášterních sklepů /pozn. 5/. Na opačném konci tohoto oddělení, v těsné blízkosti dlážděné cesty býval pomník pruským vojákům z r. 1866 zemřelých na cholera, kteří jsou zde i pohřbeni. Na tom samém místě byli také pochováni někteří němečtí internanti ze Sběrného tábora ve Vyškovském zámku v r. 1945 – 6. U hřbitovní zdi poblíž, v hrobě č. 29, byl také pochován v r. 1866 mladý poručník Leo von Saft zemřelý ve Vyškově. /pozn. 6/. Je to nejstarší pohřeb na hřbitově, který můžeme přesně lokalizovat časem a místem. U příčné cesty na nový hřbitov má potom hrob gymnastka Eliška Misáková, zlatá olympionička z Londýna r. 1948, která tam zemřela na dětskou obrnu.

Na části II. se nachází hlavní kříž, který byl vždy považován za čestné místo, a zde jsou pohřební hlavně kněží. K těm nejvýznamnějším patří bezesporu Dr. Štěpán Klapil, zakladatel a významný činovník katolického Orla. Také zde byl pohřben náčelník Orla Bedřich Kostelka. Další známá osobnost, jejíž symbolický hrob zde je, byl DP. Bohumír Bundža, kanovník a kněz, který byl za své přesvědčení vězněn na Pankráci a také zde zemřel. U dlážděné cesty je potom pohřben Karel Skalický poslední vyškovský toufar, který zemřel na následky zranění po bombardování. Za zmínku stojí i hrob rodiny Honovy. Opukový pomník s letícím orlem je pěkným příkladem secesní práce. Bohužel Dr. Hon, náčelník Sokola zde pohřben není, neboť byl umučen v koncentračním táboře. Na pododdělení A jsou pak 2 hroby sovětských vojáků – Jelizaveta Polykarpova z tehdejšího Leningradu zemřela při transportu ve vlaku do vlasti a Pavel Andrejevič Varalejov se v lednu 1946 poranil při exhumaci svých druhů a zemřel v únoru na následnou sepsi. Celou II. Část uzavírá jako dominantu u zdi, hrobka rodiny Humplíkovy, se sochou archanděla Michaela.

Hned na kraji části III. se nachází hrob rodiny Kremličkovy, další krásný příklad opukového secesního pomníku. U zdi, směrem k Novému hřbitovu je hrobka rodiny Dohnalovy a Vrškovy jako příklad pěkného moderního pomníku I. Republiky. Na pododdělení C je několik pěkných litinových křížků ze začátku min. století. Na této části byli za I. Republiky a protektorátu pohřbíváni vojáci a to jak českoslovenští, tak i němečtí. Dokonce italský zajatec npor. Ottilio Macehi, který se utopil v Marchanicích zde byl pohřben. Jeho ostatky byly po válce exhumovány a odeslány do vlasti.

U zdi s Kauflandem je pak opravený hrob rodiny Wildmannů, kde leží mladý poručník Vladimír Wildmann, který zahynul r. 1926 při letecké havárii v Prostějově.

Část IV. Je nejmladší část Starého hřbitova, pohřby zde pocházejí vesměs z I. Republiky. Ze známých osobností je zde pohřben dlouholetý ředitel Muzea Vyškova PhDr. František Jordán, z jehož práce o Městském hřbitově ve Vyškově bylo získáno nejvíce údajů.

Nedaleko od jeho hrobu se nachází hrobka rodiny Skutezských, nájemců cukrovaru, kde byl překrásný pomník brněnského sochaře Jana Eduarda Tomolky. Dnes je náhrobek odvezen do Račic a hrob je tu pouze symbolický. U zdi k Novému hřbitovu byl pohřben P. Jan Vyhliďal-hanácký spisovatel, jehož pozůstatky jsou dnes ve Švábenicích. Dlouholetý starosta Čs. obce sokolské MuDr. Stanislav Bukovský, umučený v koncentráku, má na hrobě pěkný žulový obelisk s bronzovým reliéfem. V sousední uličce odpočívá P. Bernard Přerovský, emeritní probošt chrámu sv. Václava Olomouci, jehož zásluhou získal vyškovský kostel 2 nové zvony. Dominantou Nového hřbitova není kříž, ale terasový obelisk o výšce 3,50 m, který byl postaven začátkem r. 1939 v březnu jako centrum vojenského pohřebiště, jednak 7 vojákům Druhého pluku útočné vozby, kteří padli ve službě vlasti ještě před 2. Sv. válkou /pozn. 7/,

jednak legionářům, jejichž hroby /celkem 6 + 6 v jedné řadě/ se nachází v těsné blízkosti. Několikrát ročně se zde konají pietní akty, kde Město Vyškov a vojáci místní posádky kladou věnce na uctění památky obětí 1. a 2. Světové války. Na samotném hřbitově stojí za zmínku pomník na hrobě rodiny Lenfeldovy z travertinu, je to pěkný příklad moderny 30. let min. stol. Bohužel MVDr. Lenfeld, náčelník veterinární služby ruských legií a rodák z Křečkovic, zde neleží. V sousední uličce je pak náhrobek rodiny Chalabalovy – vynikající ukázka pomníku posledních let. Součástí Nového hřbitova je Velký urnový háj založený již r. 1934. V průběhu let změnil několikrát půdorysnou dispozici, dnes se zde nachází bezmála 90 urnových hrobů, jejichž náhrobky jsou veskrze moderní. V tom původním se nacházela krásná socha klečící dívky z kararského mramoru na hrobě ředitele měšťanské školy Františka Palečka. Bývala zde také dominantou stará lípa, která prý pamatovala ještě klášter kapucínů. Na opačné straně jsou dnes kolumbária, malý urnový háj a vsypová loučka jako jednoduchý a moderní způsob pohřbívání.

Jako každý je i vyškovský hřbitov jakýmsi parkem, ve kterém se nachází řada vzácných a zajímavých rostlin. Je zde výsadba levandule, tavolníků a bobkovištní, ze stromů se zde nacházejí tůje, habry, akáty, ze vzácných druhů stromů je to pak liliovník tulipánokvětý, korkovník amurský a jertlín japonský.

Nejen rostliny jsou součástí vyškovského hřbitova. Ze zvířeny jsou to hlavně ptáci, kteří se zde vyskytují. Jsou to hlavně kosi, drozdi, sýkorky, hrdličky a poštolky. Vzácně se objeví i strakapoudeci, sojka a straka. Ze zvířat potom veverka, ještěrky a slepýši. Hmyz je zastoupen vosami, včelami, a čmeláky. Vzácná je zde Drvomorka fialová, která se u nás vyskytuje pouze na jižní Moravě.

Dá se říci, že po provedené revitalizaci z posledních let povstal Městský hřbitov ve Vyškově do nové krásy a bude nadále sloužit vyškovským občanům nejen k ukládání pozůstatků předků nýbrž i k oddechu a odpočinku.

Poznámky:

1. kapucínský klášter byl založen 16. 5. 1617 kardinálem Dietricheštejnem a dostavěn r. 1624 jako čtvrtý na Moravě. V letech 1706, 1727 a 1753 byly prováděny rozsáhlé opravy a přístavby. Ke konci zde žilo více jak 20 mnichů a byla zde i klášterní škola. V r. 1787 byl zrušen, budovy používány jako skladiště, márnice a sklad soli. Kostel zřstal jako filiální a v r. 1857 byly zbořeny poslední budovy
2. forota proto, že se zde skladovalo dříví z arcibiskupských lesů jako otop pro vyškovské občany. S rozšířením používání uhlí forota zanikla a zde byl zřízen hřbitov.
3. městské sady se nacházely v prostou mezi farním kostelem a budovou gymnázia. Protože toto místo bylo zrušeno výstavbou průtahu, zbytky městských sadů zanikly.
4. studna na hřbitově zanikla spolu s kapucínským klášterem, je tedy téměř 400 let stará. Hloubka 15 m, hladina vody je 9 metrů pod úrovní terénu. Průměr studny činí asi 170 cm a je celá vyzděna z nasucho kladeného lomového kamene. Nad úrovní terénu je vyzděna do výšky cca 0,5 m a zakryta poklopem a mříží.
5. Bývalé hospodářské sklepy kláštera pochází z r. 1680. Jsou dva. Menší z nich je v hloubce cca 4 m a rozměru cca 8,5 x 3,5 m. větší je hluboký 8 m a rozměru asi 12 x 5 m. k němu přiléhá ještě sklípek asi 5 x 2 m veliký. Sklepy jsou vyzděny na valenou klenbu z barokních cihel a kdysi byly omítnuty vápennou maltou.
6. na tomto hrobě byla zřízena nadace otcem, pruským majorem Juliem Bedřichem Vilémem Aloisem von Saft na 100 let.

7. byli to vojáci Vyškovské posádky, kteří zemřeli ve službě od května 1938 do dubna 1939. Posledního z nich zastřelil německý strážný 31.03.1939, přímo v kasárnách na bývalé Zbrojovce.

Literatura:

PhDr. František Jordan: Z historie Městského hřbitova ve Vyškově

Kolektiv: Mnišské řády a kongregace v Čechách a na Moravě – III. díl

Ota Holub:

Vyškovské služby:

Poznatky získané ze vzpomínek návštěvníků hřbitova